

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/o-ipn/nagrody-i-odznaczenia-ipn/nagroda-kustosz-pamieci-narodo/nagroda-kustosz-pamieci-narodo-12/24296,Oleg-Zakirow-19522017.html>
27.02.2026, 14:23

Oleg Zakirow (1952-2017)

11.05.2016

Oleg Zakirow

Były funkcjonariusz KGB w stopniu majora, który na własną rękę prowadził śledztwo w sprawie Zbrodni Katyńskiej. Autor publikacji popularnonaukowych.

Urodził się 29 października 1952 roku w Andżanie w Uzbeckiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej. Absolwent prawa Uniwersytetu w Taszkencie. W latach 1975–1991 służył w KGB, początkowo w Urgenczu, Frunze (obecnie Biszkek) i Ałma-Acie, a od 1983 roku w Smoleńsku. W latach 1984–1986 uczestniczył w wojnie w Afganistanie, po czym powrócił do służby w KGB w Smoleńsku.

W 1989 roku, w okresie pieriestrojki, znalazł się w specjalnej grupie funkcjonariuszy smoleńskiego KGB zajmującej się rehabilitacją ofiar stalinizmu. Dzięki determinacji, mimo nacisków politycznych, wyszedł poza zaplanowany przez władze radzieckie zakres badań nad zbrodniami stalinowskimi. Dotarł do bezpośrednich świadków i wykonawców Zbrodni Katyńskiej, dokonanej na Polakach przez NKWD w 1940 roku, spisywał i przechowywał ich zeznania. Wykorzystując oficjalne upoważnienie do prac archiwalnych, zapoznał się z dokumentacją zbrodni na Polakach w radzieckich obozach jenieckich. Dotarł również do dokumentacji mordów dokonywanych na Polakach w okresie wielkiego terroru w latach 30. XX wieku. Rozpoczął współpracę z rozgłośnią radiową w Smoleńsku i z Giennadijem Żaworonkowem, dziennikarzem tygodnika „Moskowskije Nowosti” publikującym materiały na temat Zbrodni Katyńskiej. Nawiązał również kontakt z Marcelem Łozińskim – reżyserem filmu „Las Katyński”, Krystyną Kurczab-Redlich – wieloletnią polską korespondentką w Rosji, oraz Aleksiejem Pamiatnychem – działaczem rosyjskiego Stowarzyszenia „Memoriał”, poszukującym informacji o zagładzie polskich oficerów.

W 1990 roku wystąpił z Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego, a w 1991 roku został usunięty ze służby w KGB. Część zgromadzonych przez niego dowodów udało się przekazać stronie polskiej.

Szykanowany przez władze i byłych współpracowników, kilkakrotnie cudem uniknąwszy śmierci, w 1998 roku wraz z żoną i córką wyemigrował do Polski.

W 2002 roku prezydent Aleksander Kwaśniewski nadał mu obywatelstwo polskie.

W 2010 roku opublikowano w Polsce książkę Olega Zakirowa „Obcy element”, zawierającą jego wspomnienia. Publikował m.in. w miesięczniku „Nowaja Polsza”, w „Zeszytach Katyńskich” i „Rzeczpospolitej”.

Odznaczony m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej, a także Odznaką honorową „Za Zasługi dla Ochrony Praw Człowieka”.

Oleg Zakirow zmarł w 18 kwietnia 2017 r. w Łodzi.

[Poprzedni Strona](#)